

Son *Xotano* i *Ses Predisses de Xotano* a Sencelles (XL, 114.17; Mapa Mascaró 18112). J.F.C.

Xota, Xotano, V. Xot Xótes, Xotxim V. Xètxena s.v. *Misc. Ar. X-*

XOVA

Sarthou (*GGRV*, Val. II, 8) dona *Chova* com una 10 de les pdes. d'Albaida. Trobo el nom repetit a la comarca de Gandia, en l'enq. de Demús: «Caseta de *çova* o dels Carrillets» (xxxiii, 12.17). Però sobretot al Nord, en la zona xurra de l'Espadà, hi ha el poble anomenat avui *Chóvar*, en el treball de Boronat i Reglà, sobre el cens de 1609 figura *Chova*, sense la r 15 entre els pobles d'aquesta zona xurra (Ayódar, Villamalur), i seguit per Artana, posseït per N. Ferragut, entre els pobles de 'cristianos nuevos' (oblidat el nombre de cases). També consta un «*Jova*» 20 en el cens de 1602, amb 4 focs de moriscos (Lapeyre, 41), com situat prop de Nàquera (com que aquesta és zona aptixada això pot ser grafia ultracorrecta de *çova* (o *ğova*)), però ja és lloc diferent, a 20 k. més al S. i separat de Chóvar per la vall del Palància. 25

No veig clar què s'ha de pensar d'un *Valdejoia*, recollit per B. -Reglà entre les pobl. morisques, però «*Del Poniente*», que vol dir més enllà del Xúquer; res a veure, doncs, amb *Chóvar* ni amb Nàquera; seria el *Xova* d'Albaida? no ho sembla tampoc, perquè 30 tindria 390 cases, i va amb les possessions de Guadalest i del seu Marquès (p. 116), més fàcil que vulgui dir la vall d'Alcalá de la *Jovada*, i llavors ja és etim. inconnexa (del cat. *jovada* o *jova* JUGA).

Una pista *ETIM.* més certa és que tot això sigui 35 mossàrab d'origen pre-romà, car bé sembla que hi hagi un duplicat entre *Chóvar* i *Azuévar*, poble limítrof, 6 k. més endins de la zona xurra. Les aparences són que es tracti d'un ètimon com de *Chóvar*, *Azuébar*, una forma com AÇÖBAR: amb diftongació 40 aragonesa en aquest, i amb *ç* i o mossàrab en aquell, justament tenim a prop NLL de nissaga ibèrica en -AR; ultra l'immediat *Ayódar*, SÜDAR que ha donat *Xodos* i el *Xódar* /*Jódar* de Jaén. la A- inicial que hauria desaparegut en els altres, també es perdé un 45 temps en el cas d'*Azuévar* (el 1563, Lapeyre, p. 33, li troba 16 moriscos i 19 el 1602, però en el cens de 1609, figura com *Çuébar*, al costat de *Chova* 'Chóvar').

Quant a aquest, creuríem que si llavors hi falta la -r és perquè aquesta term⁹ pre-romana tenia aparenc 50 ça intermitent, com es dedueix dels molts NLL andalusos en -ar dels aplegats en *Top.Hesp.* I, 51 (i en el *DCEC* veg. índex d'aquest). Si aquest és així s'explica la forma *Xova*, repetida en els altres noms; no ho assegurem.

Xovas apareix a Mall., com cogn. molt antic (S. XIII

a Sta. M. del Camí, *BSA* VIII, 427a). Potser també podem enllaçar ací *Xovà*, pda. rural de Callosa d'En Sarrià, prop d'Adzanet (Salvà, *Call.d'En S.* II, 45) si bé aquí discrepa el lloc de l'accent i el fet de trobar-s'hi a la vora un *Alxovà* al SO. de la vila fa dubtar si això és simplement l'arabisme *eixovar*.

XOVALL

Llogaret andorrà, al terme de Sant Julià de Lòria, 1 k. i mig al N. d'aquest poble, a la desembocadura de l'afl. dr. de la Valira, provinent de Civís, Aós i Bixessarre, a 1º29 E. de Gr.x47º19.

PRON.: *šubá!* a Sant Julià, 1935 (Ll j 44), «el Pont de *šubaš*, també a Sant Julià 1952 (Ll j 57), que és al peu del llogaret, damunt la Valira, en la confluència amb el riu d'Aós. Jo ortografiava *Xuwall*, segons aquesta pron., en *E.T.C.* II, 12, 23, però és més comuna la grafia amb *o*, i en el *Cart.* d'Andorra, vol. II, s'ha adoptat la grafia *Aixovall* (p. 84), que és també la del mapa del Consell (1976). És més prudent, però, deixar-ho amb X- inicial, d'acord amb la pron. viva, però amb *o*, que és quasi general en les mencions 25 antigues.

MENC. ANT. les primeres no podem estar segurs que es refereixin al lloc mateix del llogaret; són les que poso en primer lloc, amb l'epígraf (A) en totes les quals es tracta d'un orònim («grau» o «portell»).

(A) 920: «*grado de Exovalio*», en un doc. del qual trobo còpia a l'Arx. de Sols; el crec inèdit (fins llavors), i no en vaig copiar el context, si bé crec haver-hi reconegut el nom que interessa, junt amb el de Lòria.¹ 988: El Comte Borrell bescanvia amb el bisbe d'Urgell molts alous en diversos llocs del Berguedà, Cerdanya i Urgellet, i altres «alodes que damus in villa *Loredia*, vel in villa Sta. Columba, sive in villa *Andorra*, vel in villa *Ordinavi*, vel in aliis locis --- afr. hec omnia a parte Or. in <Exa>valle, Or. *Monte Rufo*, Occ. *Rivo Nero*, vel in ipsa roka de *Tagamanente*, Circi in monte d'Aras» diu que ja havia estat p.p. Villan. (*Vi.Li.* §21, 72-77) i segons Baraut és perg. orig. de l'*Arx.Cat.Urg* que ell torna a publicar en *Urgellia* III, 46-47 i en el *Cart* d'And. I, §13.64mp.115. Si els claudàtors que hi posa són perquè és una lliçó d'altri que ell no rebutja, o perquè les lletres *exa* són de lectura incerta en el ms., o si són el fruit d'una conjectura que ell hi fa, P. Baraut no ens ho explica; també és estranya la repetició de l'afr. Or., aqueixa «roka Tagamanente» sorgint de prompte a Andorra on no l'ha sabuda ningú (veg. el que dic a l'art. *Taga*).

1022. un Segofredus dóna al mon. de Tavèrnoles terres «in *Andorra*, in lo q. dic.ad vuilla; afr. Or. in *Gu<a>dello*, Mer. in illa portella de *Exovalle*, Circi in *Chero Aibo*, Occ. in cancumine *Claro*» (orig. perdut,